

ПЕДАГОГІЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ВИЯВЛЕННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ

У статті здійснено аналіз сучасного стану психолого-педагогічних досліджень проблеми виявлення творчих здібностей. Визначено основні концептуальні підходи до формування творчих здібностей. Обґрунтовано необхідність застосування під час проведення занять таких педагогічних методів, які, з одного боку, сприяли б розгортанню у студентів загальних творчих здібностей, а з іншого – забезпечували б розвиток спеціальних здібностей, необхідних для формування майбутнього фахівця – професіонала.

Ключові слова: творчі здібності, педагогіка, виявлення творчих здібностей.

Проблема виявлення творчих здібностей завжди була однією з ключових у галузі педагогіки та психології. Особливої актуальності це питання набуло останнім часом через те, що рутинна виконавча робота все більше перекладається на технічні засоби, а частка розумової праці майже в усіх професіях постійно збільшується. Розвиток сучасного світу потребує формування не простого виконавця, а креативної особистості, яка здатна на нешаблонні рішення, має гнучке творче мислення, спроможна швидко адаптуватися до мінливих умов. У розвинених країнах формують спеціальні комісії щодо розвитку творчого потенціалу нації (наприклад, Національна комісія з творчого потенціалу, освіти й економіки при уряді Великобританії).

Щорічно в межах Всесвітнього звіту про конкурентоспроможність держав Світового економічного форуму у Давосі країни оцінюються за критерієм якості початкової та загальної освіти. Для забезпечення соціально-економічного розвитку країні необхідно мати високий рівень людського капіталу. Україна за критерієм якості початкової освіти показує прогрес. За три останніх роки наша держава піднялася з 56-го до 45-го місця. Але за показником загальної освіти, який спирається, насамперед, на якість навчання у вищій школі, в Україні спостерігається погіршення. У 2010 р. наша держава посідала 56-те місце, в 2011 р. – 62-ге, в 2012 р. – 70-те, в 2013 р. – 79-те місце серед 122 країн.

Тому виявлення обдарованих студентів з метою створення належних умов для виховання та навчання, розвитку й реалізації творчого потенціалу молоді є невідкладним завданням для національної системи освіти.

Дослідженню поняття “творчі здібності”, його сутності, місця в структурі здібностей присвячено праці таких учених, як: В. Безрукова, Н. Верракс, Г. Вергелес, Л. Виготський, Т. Галкіна, Ж. Годфруа, О. Григоренко, В. Дружиніна, В. Єфремов, Б. Зейгарнік, А. Лук, В. Моляко, Б. Нікітіна, А. Тянь, Л. Хуснутдінова та інші. Розробці інструментів виявлення творчих здібностей присвячено праці Г. Айзенка, А. Анастасі, А. Бене та інших. Але сучасний етап розвитку вищої освіти в Україні потребує подальших

досліджень щодо виявлення творчих здібностей студентів вищої школи з метою формування індивідуального підходу до їх розвитку у процесі навчання.

Мета статті – розкрити сучасний стан психолого-педагогічних досліджень творчих здібностей та задатків.

У цілому “здібності” розглядають як окремі індивідуальні якості особистості, що зумовлюють успішність людини в певній діяльності та в процесі оволодіння необхідними для цього навичками й знаннями. Тому поняття “здібності” тісно пов’язано з можливостями людини до виконання тієї або іншої діяльності: високі здібності полягають у якісному та ефективному здійсненні діяльності, низькі здібності, відповідно, у відсутності необхідної якості й ефективності.

Питання природи здібностей та задатків різні автори вирішують по-різному. Зміст дискусії полягає в тому, що саме: біологічне (спадкове) чи соціальне (суспільне) – є першоджерелом, основою розвитку особистості. Існують також різні підходи до встановлення взаємозв’язку між такими сполученими поняттями, як “задатки”, “здібності”, “обдарованість”, “талант”, “геніальність”.

Аналіз наведених у літературі думок науковців дає змогу виділити два основних підходи до природи здібностей.

Відповідно до підходу таких авторів, як А. Палій, М. Розенталь, С. Рубінштейн, В. Шадриков, П. Юдін та інших [1–4], здібності – це спадкові (вроджені) особливості будови функціональних систем мозку, внаслідок чого в людини виникають характерні індивідуальні особливості перебігу психічних процесів і фізіологічних станів. Завдяки цьому створюються передумови для успішного або неуспішного формування загальних та спеціальних знань, умінь і навичок (ЗУН) щодо освоєння та реалізації певного виду діяльності. Згідно із цим підходом, виділяють класифікаційну ієрархію від простих здібностей (елементарних) до специфічних здібностей вищого порядку, серед яких найвищими є інтелектуальні та творчі.

В. Богословський, А. Ковальов, В. М’ясищев, А. Степанов, Б.М. Теплов та інші [5–8] наполягають на чіткому розподілі понять “здібності” й “задатки”. Відповідно до цього підходу, спадково зумовленими є задатки. Здібності – певні властивості та індивідуальні якості особистості, формування яких залежить, насамперед, від соціальних передумов та історичного етапу розвитку суспільства. Здібності виявляються й розвиваються послідовно під час здобуття освіти, отримання необхідних знань та оволодіння певними навичками. Таким чином, здібності – це не просто рівень розвитку загальних і спеціальних знань, умінь та навичок (ЗУН), які забезпечують успішне виконання людиною різних видів діяльності. Це й особливі властивості характеру людини, що дають змогу творчо реалізовувати свої знання, вміння та навички. Ключовим критерієм, за яким звичайні індивідуально-психологічні ознаки особистості відрізняються від власне здібностей, є спроможність людини

завдяки певним ознакам якісно й ефективно виконувати певну діяльність. За таким підходом здібності класифікують за характером діяльності.

У радянській та пострадянській традиції підхід до обдарованості пов'язаний з орієнтуванням на предмет, на конкретну галузь досягнень: є не обдаровані діти в цілому, а обдаровані, наприклад, математично або музично. Головний механізм відбору – олімпіади та творчі конкурси. У США визначення обдарованості зовсім інше – воно пов'язано з високим вродженим інтелектом, а виявляється тестами [9].

Різні психологічні підходи до сутності обдарованості означають і різні концептуальні педагогічні підходи до розвитку здібностей у процесі навчання.

Аналіз думок науковців стосовно змісту поняття “здібності”, підходів до класифікації здібностей і місця творчих здібностей у загальній структурі обдарованості, на нашу думку, в цілому відображає гостру філософсько-наукову дискусію щодо розуміння сутності творчої особистості, яка почалася багато століть тому та триває й на сучасному етапі.

Ще у філософських працях авторів стародавнього світу, містичних окультних ученнях та релігійних текстах розглядалося питання взаємозв'язку індивідуальних рис людини (зовнішності, дати й місця народження, належності до певного роду тощо) та прояву різноманітних талантів.

Авторитет давньогрецького філософа Піфагора, який розвивав ідеї зв'язку між зовнішністю та поведінкою людини, був настільки великий, що наявність певних особливостей обличчя розглядали як правомочний доказ у разі спірних питань. Відомо, що під час суду над Сократом одним з важливих аргументів обвинувачів було те, що риси його обличчя начебто викривали природну, отже, справжню – порочну та зіпсовану – натуру філософа. На переконання суддів, гуманістичні ідеї Сократа були лише лицемірною спробою приховати вроджені вади, тому така нахабна брехня, на їх думку, цілком заслуговувала смерті. Сократу було подану чашу з отрутою.

При визначенні потенційних здібностей враховували й стать людини. Тривалий час факт належності до жіночої статі апріорі сприймали доказом браку як інтелектуальних, так і творчих здібностей. Достатньо згадати, що в давнину богослови в цілому вважали жінок неповноцінними та відмовляли їм у наявності душі, ототожнюючи їх у цьому з тваринами.

Проте відмінності в розподілі творчих здібностей між жінками та чоловіками об'єктивно існують. Питання, чи зумовлено це переважно генетичними та фізіологічними відмінностями, чи основний вплив справляють соціальні фактори виховання та освіти, і досі залишається остаточно не з'ясованим.

Так, відомо, що такою спадковою хворобою, як подагра, хворіють виключно чоловіки. По жіночій лінії може передаватися ген, відповідальний за підвищений на 1,5–1,8% від норми рівень уратів у крові, що викликає подагру. Надмірний рівень уратів (стимуляторів активності мозку) підсилює творчі

здібності людини. Серед видатних людей, у тому числі художників, хворих на подагру, у 5–10 разів більше, ніж серед звичайного населення [10].

Дослідження Є. Мюллера і Г. Брукса [11] довели існування кореляції між підвищенням рівня уратів та чоловічою, активною поведінкою. Для досягнення мети подагрики діють наполегливо, оригінально і завдяки таким характерологічним рисам досягають висот у творчій діяльності. Але рівень уратів, як з'ясовано, не впливає на рівень загальної обдарованості. Він позначається саме на працездатності, цілеспрямованості, творчій віддачі. Більшість видатних подагриків “люди скоріше великі, ніж яскраві” [12].

Подібний ефект стимуляції мозку виникає й у людей, в яких спостерігається спадково підвищений рівень адреналіну та тестостерону. Наприклад, в Авраама Лінкольна була спадкова хвороба Марфіна. Одним з ефектів цієї хвороби є підвищений викид адреналіну, який надзвичайно стимулює роботу мозку. Завдяки синдрому Морріса підвищений рівень тестостерону також був у Жанни д'Арк. Через спадкову аномалію ця хвороба формує жіночий організм із зародку чоловічої статі, така людина має жіноче тіло, але характер, інтелект і здібності в неї фактично чоловічі.

Деякі автори, наприклад, відомий французький філософ, прихильник комуністичних ідей Л. Сев вважав “біологізацію обдарованості” реакційним підходом, який використовує генетику для підтримки расизму та соціальної нерівності [13]. Дійсно, існують історичні приклади, коли наявність або відсутність певних здібностей пояснюють через національні, культурні та інші ознаки. Загальновідомі упереджені уявлення, що найкращі філософи – німці, письменники – росіяни, кулінари – французи та китайці, співаки – італійці та українці, скрипалі та лікарі – євреї, боксери та бігуни – африканці, дизайнери – англійці і так далі. Звісно, така упередженість мало в чому допомагає при визначенні обдарованості кожної конкретної людини.

Біологічна детермінація, індивідуальні природні відмінності людей не тотожні біологічній, а тим паче соціальній, нерівності. Сучасна освіта будується на розумінні того, що будь-яка людина самоцінна незалежно від масштабу обдарованості, стану здоров'я, її належності до якоїсь раси, народу чи соціальної верстви. Освітній процес має бути побудований таким чином, щоб ураховувати індивідуальні риси людини, особливості обдарованості, рівень розвитку особистості.

Сучасні теорії біологічної детермінованості творчих здібностей спираються на досягнення генетики та фізіології. Доведено існування вроджених психофізіологічних особливостей перебігу нервових процесів, які безпосередньо впливають на виявлення здібностей.

Функціональна міжпівкульна асиметрія мозку полягає в переважанні активності його лівої або правої півкулі. Мислення правого мозку ще має назву емоційного, художнього. Воно конкретне, просторове, образне, невербальне (не пов'язане з центрами мови), синтетичне (цілісне сприйняття), симультанне (миттєве сприйняття інформації).

Видатний російський фізіолог І. Павлов увів поняття “художня” – правопівкульна та “розумова” – лівопівкульна людина. Від того, яка частина мозку вроджено домінує, залежить і зумовленість здібностей. Люди з більш розвинутою лівою півкулею належать до “розумового” типу, а з правою – до “художнього”.

Факт значущості спадковості у формуванні індивідуальних рис психіки, інтелекту та здібностей людини є науково обґрунтованим. Разом з тим інколи важко відокремити важіль соціальної спадкоємності, традиційно-професійного наступництва від ролі генотипу.

Добре відомі численні акторські династії: Миронових, Боярських, Дугласів, Берриморів та інших. З 54 чоловіків – пращурів та нащадків Йоганна Себастьяна Баха – 46 були професійними музикантами, у тому числі 17 – більш-менш знаними композиторами [10]. Однак не існує династій поетів та письменників.

Відомі династії художників відстежуються переважно в середньовіччі. Це, мабуть, було зумовлено сильними цеховими традиціями ремісників від живопису, жорсткими обмеженнями щодо фахового навчання та переходу з однієї професії до іншої. З розвитком капіталізму фактичну монополію професійних цехів було зруйновано. Замість художнього ремесла, побудованого на спадкоємності вмінь та навичок, на перший план вийшла природна обдарованість художника, завдяки чому стійкі династії в цій професії зникли.

В історії відомо дуже багато прикладів, коли члени однієї родини виявляли здібності в різних сферах. У ХІХ ст. Ф. Гальтон у своїй книзі “Hereditary genius” (“Геній і спадковість”) проаналізував біографічні дані 977 видатних діячів з 3000 родин. Він виявив спадковий характер талантів, який простежувався у представників кількох сімей з покоління в покоління. Рівень прояву здібностей, на його думку, визначався комбінацією двох чинників – соціального виховання і спадковості. Ці два чинники він поєднав у дефініції “природна обдарованість”, яку визначив як “такі якості розуму та характеру, що надають людині можливість і спроможність здійснювати дії, які приводять до високої репутації” [14, с. 331].

Ф. Гальтон зробив висновок, що “на кожного з десяти видатних людей, які взагалі мають видатних родичів, припадає три або чотири видатних батька, чотири або п’ять видатних братів і п’ять або шість видатних синів”. Цікавою ілюстрацією цього висновку про важливість спадкового чинника в походженні здібностей є і сам Ф. Гальтон, який був двоюрідним братом двох видатних учених – засновника еволюційної теорії Ч. Дарвіна і Д. Пірсона – розробника основ сучасного кореляційного аналізу.

У ХХ ст. ряд західних учених обґрунтовували положення, що багата спадковість і творчі здібності спостерігаються переважно серед привілейованих представників суспільства та зумовлені їх особливою класовою характеристикою. Усі по-справжньому обдаровані люди, на думку прихильників цієї концепції, є нащадками окремих особливо обдарованих старода-

вніх попередників. На нашу думку, суттєвим науковим запереченням щодо обґрунтованості цієї позиції є те, що у дослідженнях не було достатньо вивчено вплив соціально-економічного середовища. Зовнішні негативні фактори у вигляді різноманітних обмежень доступу до якісного навчання та взагалі до наукових і творчих професій реально існували для більшості людей протягом століть. Творчі здібності яскраво виявляються тоді, коли на них є попит та відповідні соціальні, культурні й економічні передумови.

Існують також прихильники теорії, згідно з якою талант і навіть геніальність можна сформувати вихованням та створенням відповідного сприятливого творчого й інтелектуального середовища. Свого часу Дж. Локк говорив, що дев'ять з десяти людей зобов'язані своїми здібностями вихованню, і що відмінності між людьми визначаються в основному їх вихованням.

Значення чинників соціального та культурного середовища, зумовлених вихованням та навчанням, для формування здібностей людини важко перебільшити.

Ще Ф. Гальтон, спираючись на результати досліджень французького вченого Седана, стверджував, що “зі ста ідіотів та розумово відсталих за умов належного навчання понад тридцять вдавалося довести до того, що вони були здатні відповідати правилам моральності та суспільного життя, спроможними на добрі почуття, ставали організованими та могли виконувати третину роботи людини середніх здібностей”. Також “...понад сорок відсотків з них були здатні під контролем своїх близьких до звичайного життя...” [14, с. 329–330].

За словами біографа, Карл Великий, незважаючи на всі зусилля, так і не зміг навчитися читати та писати, як тоді вважалося, через відсутність вроджених здібностей до них. Пізніше науковці заперечать існування таких окремих вроджених здібностей і доведуть, що опанування навичок до читання та письма залежить від педагогічних методів навчання [15].

Тобто належне виховання, навчання й освіта в поєднанні з увагою та любов'ю родини здатні подолати навіть вроджені розумові обмеження. Доведено існування вікових періодів у розвитку людини, коли отримання певних знань та навчання ряду навичок найбільш ефективно.

І, навпаки, відсутність необхідного соціально-культурного оточення, ефективних педагогічних методів навчання може негативно вплинути на виявлення та розвиток здібностей людини.

Питання полягає у співвідношенні внутрішніх біологічно детермінованих і зовнішніх соціально-культурних чинників у процесі навчання. За даними тестувань населення США і Японії, проведеного в 1982 р., простежується вагомий вплив на значення коефіцієнта інтелекту навіть таких загальних чинників середовища, як поліпшення харчування населення, наявність достатньої урбанізації.

Наступний концептуальний підхід щодо творчої обдарованості полягає в тому, що схильність до творчості (креативність, особиста винахідливість) тією чи іншою мірою властива кожній людині незалежно від похо-

дження і є її невід’ємною здібністю. Більше того, саме реалізація творчого потенціалу, незалежно від його масштабу, робить людину психічно нормальною. Позбавити людину такої можливості означає викликати в неї невротичні стани. З часів З. Фрейда, багато психоневрологів бачили суть психотерапії в лікуванні неврозів шляхом пробудження творчих прагнень людини. М. Зошенко у своїй автобіографічній повісті розповідає про те, як він завдяки творчостівилікувався від депресії.

На думку М. Вудстока та Д. Френсіса, творчість розкриває в людині неочікувані можливості та природні здібності, які не виявляються у звичайній діяльності. Разом з тим результатом творчості не обов’язково має бути “величезний стрибок людства”. Щоденні ситуації творчості можуть бути важливим джерелом розкриття природних здібностей [16]. За таким підходом, творчість – це незапрограмований, непередбачуваний, випадковий процес творення нового. При цьому оцінюється не те, наскільки результат творчого акту і його новизна мають цінність для суспільства або людства, а те, наскільки він є важливим для особистого розвитку самої людини. Самостійне, оригінальне рішення є цінним уже тим, що є творчим актом.

Якщо сприймати творчість у вузькому розумінні, лише як особливу сферу діяльності (професійну творчість), у якій задіяні люди специфічних “творчих” професій, то дійсно, творчі здібності – це надбання лише окремих і нечисленних людей. За таким підходом творчістю є діяльність, у результаті якої обов’язково має бути отримано загально значущий, соціально визначений та корисний результат.

Але, на нашу думку, не слід змішувати та підмінювати поняття “творча професія” та “творча людина”. Ми не погоджуємося з таким вузьким трактуванням творчості ще і через те, що іноді неможливо передбачити віддалені результати діяльності. Існує безліч прикладів, коли творчість науковців та митців сучасники не визнавали, але високо оцінювали нащадками. Є випадки, коли цінність творів та концепцій, що були безперечними та панували у певні часи, пізніше переглядали.

Зважаючи на вищевикладене, ми цілком підтримуємо переконання науковців, які вважають творчість “практичним проявом інстинкту розвитку” [17], а загальні творчі здібності – невід’ємною властивістю людини в контексті її здатності до творчої активності, природного прагнення реалізувати творчий потенціал.

Розвиток загальних творчих здібностей стимулює розкриття спеціальних природних задатків до певної діяльності – спеціальних творчих здібностей, наприклад художніх. Спеціальні творчі здібності, на відміну від загальних, є особливими рисами, що відрізняють одну людину від іншої за ознакою індивідуальної обдарованості. У добу Відродження таку індивідуальну обдарованість до якоїсь галузі мистецтва та художнього ремесла визначали як “*ingegno*”, виразне слово, що поєднує в собі два значення: “майстерність” та “особливий душевний склад”.

Протягом людського життя виникає, так би мовити, “спіраль розвитку системи обдарованості”: загальні творчі здібності стимулюють виявлення та розвиток спеціальних творчих здібностей, і навпаки. Наскільки ефективно буде функціонувати ця спіраль, залежить від реалізації творчого потенціалу людини під час виховання, навчання та освіти. Недоліки системи освіти не тільки не стимулюють, а навіть блокують виявлення та розвиток творчих здібностей. Відомий психолог і педагог К. Робінсон стверджує, що це відбувається тому, що людина здобуває суху освіту, а не розвиває творчі навички. Зі студентів роблять майбутніх професорів, а не живих людей. У його останній книзі “The Element: How Finding Your Passion Changes Everything” (“Складові виявлення та розвитку всіх ваших здібностей”), опублікованій у січні 2009 р., надано критичний аналіз принципів сучасної освіти: “Ми примушуємо дітей забути про творчість”. Ці слова змушують уважніше поглянути на процес виховання творчої особистості в системі сучасної вищої освіти, у тому числі в нашій країні.

Висновки. Вивчення сучасних психолого-педагогічних підходів до визначення поняття “творчі здібності” показало, що питання природи здібностей та задатків різні автори розв’язують не однаково. Зміст дискусії полягає у визначенні, що саме: біологічне (спадкове) чи соціальне (суспільне) – є першоджерелом, основою розвитку особистості. Виходячи із цього, можна виділити три концептуальних підходи до формування творчих здібностей: превалювання фактора спадковості (біологічно детермінований); превалювання фактора виховання та навчання; визнання загальних творчих здібностей є невід’ємною властивістю людини. Педагогічні методи навчання у вищій школі мають будуватися на прагненні викладача в процесі проведення занять сприяти розгортанню загальної творчої активності студентів. Одночасно має бути забезпечено індивідуальний підхід до виявлення та розвитку спеціальних здібностей для формування необхідних навичок майбутнього фахівця – професіонала.

Список використаної літератури

1. Палій А.А. Диференціальна психологія : навч. посіб. / А.А. Палій. – К. : Академвидав, 2010. – 432 с.
2. Рубинштейн С.Л. Принципы и пути развития психологии / С.Л. Рубинштейн. – М., 1959.
3. Шадриков В.Д. Психология деятельности и способности человека / В.Д. Шадриков. – М. : Логос, 1996.
4. Философский словарь / [под ред. М.М. Розенталя и П.Ф. Юдина]. – М. : Политиздат, 1963. – 544 с.
5. Общая психология / [под ред. В.В. Богословского, А.Г. Ковалева, А.А. Степанова]. – М. : Просвещение, 1981. – С. 361–362.
6. Ковалев А.Г. Психология личности / А.Г. Ковалев. – М. : Просвещение, 1965.
7. Мясищев В.Н. О связи склонностей и способностей / В.Н. Мясищев // Склонности и способности : сб. статей. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1962. – С. 3–14.
8. Теплов Б.М. Способности и одаренность / Б.М. Теплов // Психология индивидуальных различий : тексты / [под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.Я. Романова]. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1982. – С. 129–139.

9. Константинов А. Что делать с умными детьми (интервью проф. психологии Йельского университета с Еленой Григоренко) / А. Константинов // Вести. Репортер. – 2013. – № 6. – С. 46–49.
10. Эфроимсон В.П. К биохимической генетике интеллекта / В.П. Эфроимсон // Природа. – 1976. – № 9. – С. 62–73.
11. Mueller T.F. Marusäure und Erfolgsstreben / T.F. Mueller, G.W. Brooks // Bild der Wissenschaft. – 1927. – В. 4. – № 5. – S. 402–408.
12. Малиновский А.А. Физиология и одаренность / А.А. Малиновский // Природа – 1976. – № 9. – С. 62–73.
13. Сэв Л. Проблема не только научная, а и политическая / Л. Сэв // История зарубежной психологии (30–60-е гг. XX в.). – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1986. – 344 с.
14. Гальтон Ф. Наследственность таланта: Законы и последствия : пер. с англ. / Ф. Гальтон // Что такое одаренность: выявление и развитие одаренных детей. Классические тексты / [под ред. А.М. Матюшина, А.А. Матюшкиной]. – М. : ЧеРо : Омега-Л : МПСИ, 2008.
15. Адлер А. Индивидуальная психология / А. Адлер // История зарубежной психологии (30–60-е гг. XX в.). – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1986. – 344 с.
16. Вудсток М. Раскрепощенный менеджер. Для руководителя-практика : пер. с англ. / М. Вудсток, Д. Фрэнсис. – М. : Дело, 1991. – 320 с.
17. Васютин А.М. Наука радости, или Как не попасть на лечение к психотерапевту / А.М. Васютин. – М. : Ниола 21-й век, 2001. – 368 с.

Стаття надійшла до редакції 15.06.2013.

Косюк В.Р. Педагогические и психологические аспекты проблемы выявления творческих способностей

В статье представлен анализ современного состояния психолого-педагогических исследований творческих способностей и задатков. Определены основные концептуальные подходы к формированию творческих способностей. Обоснована необходимость применения во время проведения занятий педагогических методов, которые, с одной стороны, способствуют проявлению у студентов общих творческих способностей, а с другой – обеспечивают развитие специальных способностей, необходимых для формирования будущего специалиста – профессионала.

Ключевые слова: творческие способности, педагогика, выявление творческих способностей.

Kos'uk V. Pedagogical and psychological problems of finding creative ability

The subject of the article is devoted to analyzing psycho-pedagogical researches of creative abilities and bent of abilities. Main conceptual approaches to forming of creative abilities are stated. The necessity of using pedagogical methods, that on one side assist to deploy students' creative abilities and on the other side ensured the development of special skills that are necessary to form the future specialist / expert, is established.

The problem of finding gifted students that will assist to create proper conditions for training and education, development and realization of creative potential of youth, is the main aim of national educational system.

“Abilities” are considered as individual quality of personality that provide person's success in some field of activity and process of mastering special skills and knowledge. The notion of ability is closely connected to point of one's possibility to this or that form of activity. High abilities are qualitative and effective kind of activity; low abilities are defined by lack of quality and efficiency.

There are different psychological ways of understanding abilities and conceptual pedagogical ways of developing skills and abilities during education. The fact of importance of forming

individual features of mentality is scientifically proved. Besides it is sometimes hard to separate role of social hereditary, traditional and professional succession from the role of genotype.

Great role is given to forming one's abilities through social and cultural surroundings. So absence of social and cultural surroundings, effective pedagogical methods of teaching can influence development of one's abilities badly.

Another conceptual approach to creative abilities is the following: the inclination to creative works (creativity, personal inventiveness) is anyway characteristic to a person despite its origin. Creative ability is apprehended to inalienable ability.

Studying modern psychological and pedagogical approaches to defining notion of 'creative abilities' showed, that the problem of nature of abilities and inclinations can be understood in different ways. The main problem is to define origin of development of a personality: biological (hereditary) or social (public).

There are three conceptual approaches to form creative abilities: predominance of hereditary factor (biologically determined); predomination of training and education factor; recognition of general creative abilities as the efficient part person's individuality. Pedagogical methods of teaching in higher school can be built on teacher's desire to assist general creative students' activity during classes. At the same time individual approaches to finding and developing special abilities to forming necessary skills of future specialist / expert.

Key words: *creative abilities, pedagogy, studying creative abilities.*